

«In menaschi che fatschenta mintga di»

La Corporaziun d'aua Las Fontaunas da Mumpé Medel vegn integrada ella Corporaziun d'aua Spina da vin Mustér. Aschia vegn igl entir intschess dalla vischnaunca da Mustér provedius ussa cun aua d'ina suletta corporaziun.

HANS HUONDER/FMR

Sco en biaras autras vischnauncas cun vitgs ed uclauns deva ei era a Mustér pli baul in tschuppel corporaziuns d'aua. En differents vischnauncas ei quei survetsch ina part dil menaschi communal, en autras da corporaziuns pli grondas ni pli pintgas. A Mustér ein tuttas corporaziuns vegnidas fusiunadas tec a tec. La FMR ha discurrei cul president dalla Corporaziun d'aua Spina da vin, *Aluis Flepp*.

Aluis Flepp, Mustér ha oz ina suletta corporaziun d'aua. Ei la fusiun da tuttas stada il dretg pass?

Quei process da consolidaziun cun pliras fusiuns ha entschiet igl onn 2000 culla corporaziun a Mumpé Tujetsch, lu a Segnas, 2008 cun Clavaniev e 2010 cun Cavardiras-Pardomat-Madernal. Gia pli baul eran denton entginas corporaziuns s'unidas. Risguardond las pretensiuns allas corporaziuns ei quei stau la dretga via. Ina corporaziun pintga sa buca pli ademplir quellas pretensiuns, surtut era pertuccont las finanzas. In menaschi da provediment d'aua sto esser professionalisau. Il model d'ina corporaziun per quei intent ei tenor miu manegiar feg buns. Ina corporaziun ei independenta ed autonoma. Ella ei deliberada d'in process politic ch'ei magari stufis. Las vias da decider ein pli cuortas, il menaschi ei effectivs. Ina corporaziun incorporada en in menaschi da vischnaunca ei organisada auter.

Dapi siat onns presidescha Aluis Flepp la Corporaziun d'aua Spina da vin Mustér. FOTO MAD

Uss ei era Mumpé Medel ina part dalla Corporaziun d'aua Spina da vin Mustér. Tgei mida quei vid la lavur dalla corporaziun?

En emprema lingia crescha la lavur. Igl ei da mantener dapli infrastruttura, igl engaschi per controllas s'augmenta medemamein. Plinavon ha ei num analisar tgei investiziuns che ston vegnir fargas pil provediment d'aua da Mumpé Medel. Il mument dispona la Spina da vin d'ina piazza cumpleina per in survigilader. Eventualmein sto quei pensum vegnir extendius cun ina piazza parziala. Quella discussiun vegnin nus segir a stuer menar. Sper igl engaschament dil survigilader presta la suprastanza dalla corporaziun era bia lavur operativa en rom da rodund ina mesa piazza.

La Corporaziun Spina da vin Mustér ei ina grond'organisaziun cun bia responsablad. Tgeinias ein las pli grondas sfidas futuras?

Quei che fatschenta nus praticamein mintga di ei da segirar la qualitat dall'aua e secapescha era da garantir la quantitat. Mo lu era il manteniment dall'infrastruttura. Tut quei succeda secapescha cun risguard dallas directivas da surengiu, per exempel pertuccont il provediment garantiu en cass da catastrofes. L'aua vegn ord il cuolm ed ei sa dar spert incaps. Per quei motiv ha ei num esser veglients.

BREIL

Il preventiv dalla vischnaunca da Breil per 2022 quenta cun in gudogn. FOTO HANS HUONDER

Unanim per la reduziun dil pei da taglia

Il cussegl da vischnaunca da Breil ha acceptau unanimamein il mardis sera a Danis il preventiv dalla vischnaunca pigl onn 2021 per mauns dalla radunonza communal dils 26 da november 2021. Il preventiv dil quen da gudogn e sperdita quenta cun ina sviulta da 14,2 milliuns francs ed in gudogn da rodund 380 000 francs. Il budget dallas investiziuns preveda expensas da 4,8 milliuns francs ed entradas da 600 000 francs. Il cussegl da vischnaunca propona unanimamein a vischinas e vischins da sbassar il pei da taglia per 2022 per diesch pertschien sin 90%. Il pei da taglia sin schischom duei restar sco entochen dacheu sin 1,7 permelli.

Las investiziuns previdas pertucan en special l'infrastruttura fundamentala sco per exempel la sanaziun da vias communalas ni era il provediment d'aua e la canalisaziun. Persuenter preveda la vischnaunca d'impunder rodund quater milliuns francs. Per l'economia publica – concret l'agricultura ed il turissem – ei reservau rodund 900 000 francs.

Plinavon ha il cussegl da vischnaunca approbau unanimamein la revisiun dallas leschas d'aua e deflussiun. Cun quella revisiun vegn la taxa fundamentala dall'aua e dalla deflussiun reducida mintgamai per 0.05 permelli naven digl 1. da schaner 2022. La taxa da diever resta sco tochen dacheu. Quella reduziun vegn dabien a tuts consuments d'aua. (fmr/hh)

Il trutg aventurus tier las minas

Naven digl onn proxim san la vischnaunca Ilanz/Glion e Surselva Turissem porscher in'attracziun nova a Rueun.

L'uniun Rueun Viva, sco purtadra dil project, vegn ad inaugurar il zercladur 2022 il trutg tematic tier las minas da Gulatsch.

AUGUSTIN BEELI/FMR

Dacuort ein commemoras e commemoras dall'uniun Rueun Viva s'entupai alla radunonza generala. Sco successura da *Pieder Tschuor* ha la radunonza tscharniu *Ursula Capaul Brändli*. Quella ei stada involvada naven digl atun 2013, pia naven dall'entschatta, els fatgs dall'uniun. Quella vul promover il spért da cuminonza sco era realisar projects ed acziuns a favur dil vitg. Actualmein fan rodund 80 commembers part dall'uniun. Ils biars, seigi glied ch'ei carschida si a Rueun e che viva ordeifer, ni hosps da vacanzas, vulan mantener il contact cul liug, sia historia e cultura.

Dau gl'impuls

Ursula Brändli Capaul s'auda tier la gruppa da habitonts che ha buca mo discurrei dad activitads, ella ei era s'engaschada pil vitg. L'antieriura presidenta dil parlament e politichera locala ha dau gl'impuls da revitalisar las minas da Gulatsch. Suenter la fusiun haveva la vischnaunca Ilanz/Glion incumbensau l'etnologa *Marianne Fischbacher* da giudicar il potenzial dallas minas historicas. Tenor retschercas da scolast Rest Plasch Dermont permier, publicadas 1974 el cudischet «Exploitaziun da fier, plum ed argien sin territori da Rueun», ein quellas stadas en funcziun denter 1805 e 1837.

Pil vitg da Rueun eis ei buca stau mo buns onns, ils treis decennis dallas minas s'audan denton tier la historia locala. Las minas han ins aviert sis onns onns suenter che general Suworow era vegniu sur il Veptga cun sias truppas. En ina fuorma nova vegn la historia inscenada e presentada. Marianne Fischbacher haveva cussegliu en sia expertisa da realisar in project. Las minas da Gulatsch, zuppadas el-

Entasum la cavorgia finescha il trutg, igl ei sco ina cuntrada da d'uldaunas e nanins. FOTOS AUGUSTIN BEELI

L'entrada dall'emprema mina, quella pli cuorta.

Il trutg ei migliurus.

la cavorgia dil Schmuèr, porschien in potenzial d'organisar guidas e scaffir programs adattai. Ussa ei il project ella davosa fasa da realisaziun. Las minas da Gulatsch vegnan ad esser naven digl onn 2022 in product dil turissem migeivel cun accent sin Rueun. A famiglias e gruppas d'indigens e hosps da vacanzas seporscha, en fuorma nova, ina aventura ora ella natira. Il territori ella greppa, vivavi la ruina dil Munt s. Gieri, ei spuretg. Las duas minas ein exponidas, ins sa strusch crer che glied explotava en quei liug fier avon 200 onns. Viandond sil trutg ella spunda teissa, s'imagesch'ins tgei strapaz nungetg ch'ils miniers han stuiu far. Igl ei gest il dretg per presentar e render attent als fatgs d'antruras.

Tura da dus kilometers

Sco quei che Ursula Brändli Capaul haveva declarau gl'avrel 2020, dueva il trutg vegnir adattaus levamein e certas passaschas segiradas. Quellas lavurs ein daferton fatgas. Rueun Viva, la vischnaunca Ilanz/Glion e Surselva Turissem vegnan a saver porscher ina tura da rodund dus kilometers en quei territori zuppau. Naven dalla via da Pigniu, en direzziun dil Schmuèr, van ins gl'empren sin ina via da fons tochen tier l'acla Spechas. Leu entscheiva l'aventura sil trutg encunter las minas. Pliras suostas pintgas, tablas d'informaziun ed era giugs accompognan pign e grond sill'aventura. *Norbert Carigiet*, collaboratur dalla partiziun d'infrastruttura dalla vischnaunca, ha menau las lavurs vid il trutg. El e *Céline Meury*, collaboratura da Surselva Turissem, ensemen cun Ursula Brändli Capaul, fuorman la gruppa da coc che ha organisau e coordinau tut. Il project «minas da Gulatsch» ha ella realisau en stretg contact cun plirs uffecis cantunals ed organisaziuns.